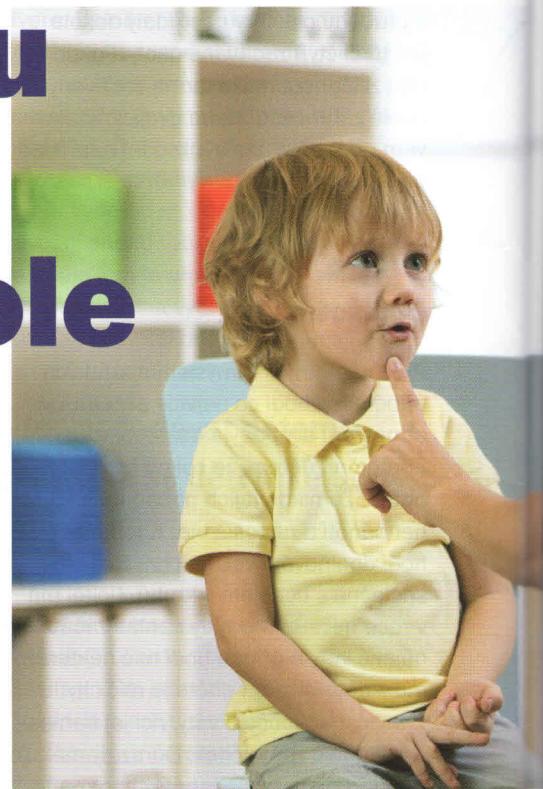

Dítě s poruchou plynulosti řeči v mateřské škole

Že do školky chodí i děti s vadami řeči, je samozřejmé. Setkali jste se už někdy s termínem balbuties? Jde o častou poruchu řeči – koktavost. Víte ale, jak s malým balbutikem pracovat a čeho byste se měli rozhodně vyvarovat? Co je vůbec přičinou koktavosti a jaké jsou zásady její terapie, prozradíme v článku.

PHDR. PETRA BENDOVÁ, PH.D.

V mateřských školách se setkáváme s dětmi, u nichž lze při spontánní produkci řeči vysledovat narušení její plynulosti. Poruchy plynulosti řeči lze považovat za stav, kdy dochází buďto ke zrychlení tempa řeči – mluva je **překotná a často obtížně srozumitelná** (tumultus sermonis), nebo je řeč dítěte přerušována záškuby či křečemi svalů fonačního ústrojí a mluvidel, dochází k prodlužování či opakování hlásek či slabik na začátku slova (balbuties).

Vzhledem k četnosti výskytu těchto narušení komunikační schopnosti u dětí předškolního věku se budeme primárně zabývat balbuties, tedy **koktavostí**.

Balbuties (koktavost) patří k nejtěžším druhům narušené komunikační schopnosti (dále NKS), jež má negativní vliv na rozvoj osobnosti dítěte. Koktavost lze pokládat za syndrom **komplexního narušení koordinace orgánů** participujících na mluvení, který se nejnápadněji projevuje charakteristickým nedobrovolným (tonickým, klonickým)

přerušováním plynulosti v procesu mluvení. Má velmi negativní vliv na rozvoj osobnosti dítěte.

Podle statistik procento zastoupení lidí s balbuties v populaci **stále narůstá**. Zatímco dříve byl uváděn 1,5% výskyt koktavosti v dětské populaci,

valo o tom, že je vyvolána negativními výchovnými vlivy rodinné výchovy. Moderní koncepce však toto popírají! Tato porucha řeči může vzniknout z jedné příčiny, ale častěji se jedná o **dvě a více příčin** najednou. Mezi možné příčiny balbuties lze zařadit: dědičnost, sociální

„Jako učitel balbutika si musíte poradit náročných situacích, jako jsou posměch, izolace koktavého žáka nebo podceňování.

dnes se vyskytuje u skoro 5 %. U většíny dětí s balbuties se projevy neplynulosti objevují již v předškolním věku. Co se týče pohlaví, koktavost se mnohem častěji vyskytuje u chlapců než u dívek, a to v poměru 1 : 4.

Příčiny koktavosti

Dříve byla koktavost považována za „neurózu řeči“, dokonce se spekulo-

vlivy, psychické procesy, orgánové odchylky, výskyt jiného druhu narušené komunikační schopnosti, dále se jedná i o levorukost, nemocnost dítěte, emoční změny, bilingvismus atd.

Projevy

Podle příznaků, které se projevují v řeči, lze rozlišit **tonickou, klonickou a tono-klonickou formu balbuties**.

Tonická forma

Tonická forma balbuties se projevuje prefonačním spasmem. Tím je způsobené zvýšené napětí artikulačních svalů a některých vnějších krčních svalů. Zároveň dochází k respiračním problémům, kdy se zkracuje fonační doba v důsledku rychlého výdechu. Častější nádechy pak působí rušivě a porušují plynulost řeči. U balbutiků často dochází i k **nádechům uprostřed slov**.

Klonická forma

U klonické formy balbuties dochází k repetici (opakování) hlásek a slabik zejména na začátku slov. Klonická forma se u balbutiků objevuje poměrně **vzácně**.

Tonoklonická forma

Tonoklonická forma balbuties se objevuje nejčastěji. Jedná se o **symptomatologickou kombinaci** tonické a klonické formy balbuties. Spojuje se opakování slabik se zvýšeným prefonálním spasmem.

S ohledem na výskyt projevů balbuties je třeba podotknout, že jednotlivé příznaky koktavosti se mění **podle aktuální situace a zdravotního stavu**, může záležet také na stupni únavy. Někdy se příznaky objeví za konkrétní situace nebo u konkrétní osoby.

Symptomy

Typické symptomy balbuties lze rozdělit na symptomy v řeči, symptomy v chování a tělesné symptomy.

Symptomy v řeči

Příznaky v řeči se u dětí objevují samovolně a nedobrovolně. Ze začátku si dítě neuvědomuje, že došlo k nějakým změnám. Pokud si ale dítě uvědomuje řečové potíže, začnou se symptomy projevovat i v **chování**.

Na úrovni respirace je narušené dýchání, konkrétně výdech. Do oblasti fonace lze zařadit hlasové napětí. Hlas zní přerývaně a je nepřirozeně vysoký. Míra hlasového napětí se mění podle situace. Do oblasti artikulace patří již výše zmíněné formy koktavosti – tonická, klonická, tonoklonická. Narušeny bývají i prozodické faktory

řeči – tempo, rytmus, melodie, přízvuk atd. Při těchto poruchách může znít mluva monotoně, tempo řeči může být zrychlené. **Zpomalení tempa řeči** může vést ke zlepšení kvality řečového projevu. Tempo se ovšem nesmí zpomalovat formou příkazů, ale jeho systematickým nácvikem. Dalším příznakem mohou být také embolofrázie neboli vsuvky – dítě je využívá, jelikož si uvědomuje své řečové potíže. Většinou se jedná o souhlásky a slova (no, jo, ehm apod.). Dítě si tak napomáhá vyslovováním daných slov a k uvolnění napětí. V neposlední řadě jsou dalším příznakem parafrázie, které dítě využívá, aby se vyhnulo slovu s konkrétní hláskou, která mu při vyslovování činí velké potíže.

Symptomy v chování

Nejznámějším příznakem v chování je již výše zmíněná logofobie neboli **strach z mluvění**. Může k ní dojít, když se dítě blíží k vyslovení konkrétního slova, se kterým má potíže a má s ním negativní zkušeností. Dítě na to často reaguje pláčem. Nemusí se obávat pouze konkrétních slov, nýbrž i různých komunikačních situací nebo řečové komunikace jako takové.

Jednotlivé symptomy balbuties:

muzikálnost	přiměřená
hlasité čtení neznámého textu	obvykle zhoršení
poruchy syntaxe	zřídka
spasmy řečových orgánů	často narůstají
postoj k vlastní řeči	úzkostný
logofobie	často narůstá
orientace osobnosti	introvert
strach z neobvyklých situací	má často
uvědomění si poruchy	velmi výrazné
rozhovor s autoritou (učitel)	zhoršení
rozhovor s cizími lidmi	obvykle zhoršení
koncentrace na svůj mluvní projev	zhoršení
gestikulace	obvykle utlumená

Prevence balbuties

Za základní kroky v rámci prevence vzniku balbuties či při zachycení projevů neplynulosti řeči lze doporučit plán, jehož základem je vhodné tempo a pravidelný denní režim. Dále je v zájmu zmírnění tlaku na řeč doporučováno:

- vytvořit bezpečné prostředí;
- klást dítěti menší množství otázek;
- nevyžadovat násilně mluvní projev / rozhovor;
- neskákat dítěti do řeči;
- přenést na dítě veškerou svoji pozornost;
- eliminovat situace, které dítěti přinášejí stres;
- nevytvářet náhlé změny při životosprávě.

Z konkrétních preventivních metod dále užívaných v praxi lze uvést nácvik správných technik dýchání, rytmizační a pohybová cvičení (říkanky a písničky s pohybem), hru na zobcovou flétnu.

Komunikace s dětmi s diagnózou balbuties v prostředí MŠ:

I v prostředí mateřské školy je vhodné dodržovat alespoň některé ze zásad, jimž by se měli řídit také rodiče dítěte s koktavostí. Je vhodné:

- spojovat řeč s příjemnými činnostmi;
- mluvit s dítětem přirozeným, pozitivně laděným způsobem;
- povzbuzovat dítě ke spontánnímu mluvnímu projevu;
- povzbuzovat dítě k verbálnímu i nonverbálnímu vyjadřování pocitů (pozn.: komunikační partner by se měl vyjadřovat stejným způsobem);
- předčítat dítěti klidně, s trochu pomalejšími začátky, než je obvyklé (pozn.: tento způsob iniciace čtení, komunikace budeme požadovat i po dítěti, je proto vhodné, aby prolongaci považovalo za přirozenou i ze strany komunikačních partnerů);
- nežádat dítě, aby přestalo mluvit, když koktá (pozn.: a začalo promluvu znovu);
- nechtít po dítěti, aby opakovaně korektně (tj. bez projevů koktavosti) opakovalo, co chtělo říci;
- chovat se dítěti stejně, ať se u něho momentálně neobjevují či objevují projevy koktavosti;
- se v přítomnosti dítěte s balbuties vyhýbat jeho označení jako „koktavého“;
- pokud chceme v přítomnosti dítěte s balbuties hovořit o jeho problémech v komunikaci a dítě si není samo poruchy vědomo, je vhodné tyto komunikační problémy označovat jako blokády, nesnadnou řeč atp. (pozn.: pokud si je dítě poruchy vědomo, lze hovořit o balbuties – koktavosti);
- zajistit optimální řečový vzor (pozn.: jedná se o klidný, uvolněný projev v pomalejším, ale ne extrémně pomalém tempu, přičemž i dítě s balbuties by mělo mít možnost poznat, že i v komunikaci jedince bez NKS se občas objevují projevy neplynulosti řeči);
- uvědomit si, že koktavost je důsledkem více faktorů, nad nimiž dítě i dospělí mají malou nebo žádnou kontrolu.

Dále se u dětí s balbuties setkáváme s narušeným koverbálním chováním. Objevují se zde různé grimasy, gestikulace, kývání, mrkání, houpání se ze strany na stranu, sahání si do vlasů a **celkový motorický neklid**. Děti se vyhýbají očnímu kontaktu, když si uvědomí svůj řečový problém.

Tělesné symptomy

U dětí s koktavostí je uváděna nepřiměřená unavitelnost, zvýšený krevní tlak nebo nespavost. Syndrom balbuties je velice rozmanitý. Příznaky tohoto NKS jsou patrné na první pohled nebo jsou odhalitelné až po komplexní diagnostice.

Klasifikace balbuties

Z hlediska časového průběhu vzniku a eliminace projevů balbuties lze rozlišit koktavost incipientní, fixovanou a chronickou.

Incipientní koktavost neboli začínající se objevuje zejména u dětí předškolního věku. Incipientní koktavost vzniká tehdy, kdy se k dysfluencím přidá také nadměrná námaha. Nadměrná námaha je spojená s projevujícím se nepravidelným rytmem opakování, nenadálým zakončením opakování a zvýšeným svalovým napětím. Pokud se s terapií incipientní koktavosti začne již v počátcích, může dříve dojít ke zlepšení mluvního projevu a zkrácení doby léčení.

Pokud se k nadměrné námaze přidá i uvědomění si řečového problému a samotná psychická tenze spojená s mluvním projevem, hovoříme o koktavosti fixované. **Fixovaná koktavost** se nejčastěji objevuje v období mladšího školního věku. Jedná se o období začátku školní docházky, kdy dochází k změnám. Největší potíže mohou nastat při verbální komunikaci (ústní zkoušení, reakce na výzvu učitele, komunikace se spolužáky atd.). Hlavní roli mají učitelé, kteří musí být dostatečně informováni o specifických balbuties a poradit si tak i v náročných situacích, jako jsou posměch, izolace koktavého žáka nebo podceňování. Na rozdíl od incipientní

koktavosti si dítě plně uvědomuje neplynulosti v řečovém projevu a začíná mít strach ze zakotání.

O **chronickou koktavost** se jedná tehdy, když se jedinec dlouhodobě potýká s existujícími příznaky balbuties, vlivem narušené komunikační schopnosti může být ovlivněna i osobnost jedince. Koktavost se stává vážným problémem, který může ovlivnit i kvalitu života člověka s touto diagnózou, může vést ke vzniku úzkosti a depresím. Chronická balbuties je typická pro dospělé a seniory.

Diagnostika balbuties

Na diagnostice balbuties by se měl spolupodílet celý **tým odborníků** – logoped, foniatr, psycholog, psychiatr, rodič atd. Z hlediska komplexní diagnostiky je důležitá snaha pátrat po příčinách vzniku koktavosti. Na základě spontánní řeči jsou hodnoceny

základní tři symptomy, tj. psychická tenze, nadměrná námaha a dysfluencie (neplynulost).

Terapie balbuties

Protože se na koktavosti nepodílí pouze jedna příčina, je obtížné zvolit vhodný terapeutický postup. V předškolním věku se využívají tzv. nepřímé terapie,

snažit se odstranit příčinu nebo ji alespoň částečně eliminovat, aby se mohlo úspěšně navázat s terapií. Často je mj. důležité ze strany rodičů redukovat nároky na dítě, zájmové kroužky eliminovat na minimum.

Pokud si dítě obtíže v řeči neuvědomuje

Jedná se především o vývojovou koktavost, která vzniká mezi **třetím až**

U většiny dětí s balbuties se projevy neplynulosti objevují již v předškolním věku.

které se podpůrně zaměřují na celkový psychomotorický vývoj dítěte.

U postupu terapie záleží na tom, zda si dítě své obtíže v řeči neuvědomuje, začíná uvědomovat nebo si jich je plně vědomo. Záleží také na příčinách, které koktavost způsobily. Nejprve je nutné

pátým rokem života, kdy dítě získává mnoho podnětů. Dítě začíná mluvit rychleji, rychle se rozvíjí jeho slovní zásoba, ale ještě není schopno pohotově vyjadřovat delší myšlenkové pochody. Rodiče by neměli dítě vystavovat nepříjemným situacím, při kterých by je nutilo

INZERCE

Speciální akce při pořízení nové Hyla

do školky v r. 2021 – malá čistička HYLA AERA v ceně 5000 Kč zdarma!

Hyla je unikátní multifunkční čistič vzduchu a prostoru. Pracuje na principu vody a samočisticího rotačního separátoru, takže školky, které ji mají, už nikdy nemusí shánět a nakupovat sáčky nebo filtry. **Ověřená životnost přístrojů Hyla v ČR je 20 let.** Hyla dokáže stáhnout ze vzduchu procházejícím přístrojem prakticky všechny škodliviny. Verifikaci záchrany aerosolů, polétavého prachu velikosti PM1 až PM10 a organických těkavých látek provedla SIMA – Italská společnost pro enviromentální medicínu se sídlem v Miláně. **SIMA je jedna z nejdůvěryhodnějších autorit.**

Podle zkušeností ředitelek stovek mateřských škol v celé České republice Hyla pomáhá v těchto oblastech:

- Snižuje se nemocnost personálu a dětí
- Snižují se provozní náklady na úklid, odpadá nákup sáčků a filtrů, Hyla má také nízkou spotřebu energie
- Úklid trvá kratší dobu a je mnohem efektivnější
- Koberce není potřeba práť, protože klepač od Hyla umí jít do hloubky koberce a odstraní i starou zaschlou špínu

- Zvyšuje se životnost koberců a kobercových ploch až na dvojnásobek
- Už se základní sadou uklízečky dokonale odstraní čerstvě skvrny

Nechte si udělat nabídku

Cenově se Hyla dokáže flexibilně přizpůsobit požadavkům od malých jednotřídních školek po velké s několika pavilonami. V nabídce jsou dvě základní řady přístrojů, které umožňují použít peníze na investice i velmi úsporné pořízení rozložené v čase.

Zásady pro účinnou terapii:

- V kontaktu s dítětem s balbuties udržujeme oční kontakt i v momentě zakoktání. Odvracení zraku ve chvíli, kdy se projeví neplynulost, může být pro děti s balbuties signálem jejich komunikačního selhání.
- Dítě s diagnózou balbuties nikdy neokřikujeme, nekritizujeme za to, že se v řeči zarází. V běžném mluvním styku ho nikdy nenutíme opakovat „nezdařilá“ slova nebo věty. Neopravujeme ho a ani nepřerušujeme radami typu, „jak má mluvit plynule“, neboť tyto rady zpravidla bývají dítětem s balbuties zvláště před třídním kolektivem vnímány jako ponížující, stigmatizující. Pedagog by měl zaměřit svou pozornost více na obsah žákova sdělení než na jeho formální stránku.
- Jedince s balbuties se snažíme trpělivě vyslechnout a současně mu poskytneme dostatek času na vlastní vyjádření, při němž mu můžeme nenápadně pomáhat doplněním vhodného výrazu, popř. doplněním věty (pozn.: pokud jsme si 100% jisti, že víme, o čem chce dítě mluvit, co chce odpovědět – např. to vyplývá z kontextu dané situace!)
- Vlastní terapii balbuties by měl pedagog ponechat v rukou erudovaných odborníků – logopedů, konzultovat s nimi správnost přístupu k dítěti s balbuties, popř. na základě jejich metodického vedení integrovat prvky terapie do výuky.
- Do edukace je vhodné integrovat rytmizační cvičení, cvičení s pohybem, popř. i prvky muzikoterapie, a to nejen do hodin hudební výchovy, ale i např. i do hodin českého jazyka či matematiky.
- Pedagog by měl i ostatní spolužáky vést k tomu, aby si vždy ponechali jednu až dvě sekundy na promyšlení toho, co chtějí říct. Eliminuje se tak časový tlak, který děti s balbuties, ale i děti intaktní (nekoktavé) vnímají jako stresový.
- Pokud je ve třídě dítě s diagnózou balbuties, měl by pedagog zvážit zařazení řečových soutěží s časovým faktorem (limitem) do výchovně-vzdělávacího procesu (např. „Kdo první řekne...?“, „Kdo nejrychleji vyjmenuje...?“ atp.). Popř. při takových soutěžích najít pro dítě s koktavostí optimální roli – vedoucí, rozhodčí atp.).
- Vždy se snažíme zabránit vzniku posměchu a nežádoucí pozornosti ze strany sociálního okolí. Dítě s balbuties se snažíme zapojit do všech činností (pracovních, volnočasových atp.). Má-li zájem, nevylučujeme ho ani z veřejné produkce, ale nikdy ho k ní nenutíme.
- Je třeba reflektovat speciální potřeby, jež s komunikačními problémy dítěte s balbuties souvisejí. Učitel by se měl v tomto ohledu řídit zejména svým pedagogickým taktem.

například k recitaci před hosty nebo se nějakým způsobem veřejně projevovat. Nesmějí na dítě klást vysoké nároky a nutit ho, aby dané slovo či větu opakovalo do té doby, dokud ji neřekne úplně správně. Rodič musí vědět, že si děti neplynulosti v řeči neuvědomují, proto na ně nesmí upozorňovat. Pokud chce dítěti se zadrháváním pomoci,

snaží se ho chválit za jakoukoliv snahu mluvit, dodržovat pravidelný denní režim a využívat **dechová a rytmizační cvičení**. Pomocí malých změn se mohou zařadit prvky terapie, které se především podobají hrám. K témuž cvičením patří: prodlužování vět (dítě si vybere obrázek a vymýší větu: Kdo je to? Maminka. Co dělá? Maminka peče.

Co peče? Maminka peče buchtu atd.), cvičení na ovládání tempa řeči a rytmizace spojená s pohybem (básničky, písničky), které zpomalí řeč a ta se tak stane plynulejší.

Pokud si dítě své obtíže v řeči začíná uvědomovat

Dítě si začne všímat, že navštěvuje logopeda. Rodič by dítěti měl vysvětlit, že se jedná o běžnou prohlídku, jako například u zubaře, kde se kontrolují zuby, avšak tady se kontroluje řeč. Zvolí se stejné postupy, ale logoped je bude zaměňovat za úkoly, které budou mít podobu her. Úkoly se musí ale dělat pravidelně každý den. V úkolech se objevují **dechová cvičení** zaměřená zejména na rytmizaci (bublifuk, foukání pomocí brčka atd.), měkký hlasový začátek či prodlužování vět k vyprávění, kdy se každý den přidává jedna věta.

Dítě si je plně vědomo svých obtíží v řeči

V této fázi lze dítěti vysvětlit pojem koktavost. Pokud si je dítě neplynulosti vědomo, lze společně vybrat nejhodnější postupy v terapii. Je nutné diskutovat o možnostech řešení a **dbát na volbu dítěte**. Je důležité dbát i na časové možnosti rodiny.

U dětí je nutné zaměřit se především na dechová cvičení, rytmizační cvičení, nácvik měkkého hlasového začátku, cvičení na podporu plynulosti řeči, cvičení čtením, automatizaci pomocí asociačních cvičení, řečnická cvičení a dále také rozhovor zpočátku nacvičenými frázemi a později přidáním náhodných prvků. Jedná se o **komplexní cvičnou terapii**. U této cvičení je důležitá pravidelnost a automatizace, i když se dítěti cvičení daří. Logoped by měl namotivovat dítě a vybírat materiály, které budou odpovídat jeho zájmům a věku.

Dechová cvičení

Dechová cvičení se zaměřují na **zklidnění dechu** a na rytmizaci nádechů nosem a výdechů ústy. Lze zařadit cvičení, kdy ke stimulaci nádechu a výdechu užíváme hry s peříčky, s brčky a se

**Potřebujete
dvojjazyčného
asistenta
pedagoga?**

Bc. Kristýna Chmelíková

Dvojjazyčný asistent pedagoga (dále DAP) je asistent pedagoga, který ovládá nějaký další jazyk – v nejlepším případě mateřštinu dítěte s odlišným mateřským jazykem, které máme ve třídě. V tu chvíli může v běžném dni zastoupit tlumočníka a my se pak s dítětem snáze a rychleji domluvíme. Další výhodou je, že může **pomoci s adaptací dítěte**. Dítě se v prvních dnech, někdy i týdnech, cítí velmi osaměle a DAP mu může pomoci naučit se základní slovní zásobu, navázat vztahy ve třídě a začlenit se do kolektivu. Také může dítěti pomoci zapojit se do aktivit běžného dne v MŠ. Je to pravá ruka pedagoga a podporuje všechny děti ve třídě. Díky druhému jazyku, který DAP ovládá, nám může **vypomoci při komunikaci s rodiči, kteří nerozumějí česky**.

Tato pozice je skvělou příležitostí pro migranti, kteří v zemi původu pracovali jako učitelé a v ČR se kvůli jazykové bariéře nemohou ke své původní profesi vrátit.

Pokud o zřízení této pozice u vás v MŠ uvažujete, zde jsou cesty, **jak na ni můžete získat finance**: podpůrná opatření (3. stupeň) z § 16 školského zákona, různé projekty a šablony (výzvy OP VVV, MŠMT a OP PPR, MHMP – pozice školního asistenta nebo dvojjazyčného AP). Financovat tuto pozici můžete i z běžného školního rozpočtu.

Kvalifikační předpoklady jsou: pedagogické vzdělání podle zákona č. 563/2004 Sb. (nebo nostrifikace pedagogického vzdělávání), znalost cizího jazyka na komunikativní úrovni a znalost českého jazyka podle zákona č. 563/2004 Sb.

Kurz pro DAP pořádají pravidelně organizace META, o. p. s., a InBáze, z. s.

*Autorka působí v organizaci META,
odbor předškolního vzdělávání.*

sklenicí vody, bublifuky či větrníky, aj. Vhodné je také využití zpěvu – zpěv je nejlepším dechovým a zároveň fonačním cvičením, při kterém je využíván měkký hlasový začátek.

Rytmační cvičení

Rytmační cvičení mohou balbutika **povzbudit a motivovat**. Cvičení lze provádět pomocí hudebních nástrojů nebo jiných pomůcek, jako jsou například dřívka, knoflíky, špejle apod. Lze je realizovat i bez pomůcek, a to pomocí dupoutu, vytleskávání a vytlukávání rytmu. Zpočátku se začne jednoduchým postupem, kdy logoped (či koterapeut – rodič, pedagog MŠ) předvede rytmický vzor pomocí zvolených pomůcek. V dalším postupu **logoped předvede rytmický vzor**, dítě si vybere vhodné pomůcky a napodobí rytmický vzor po logopedovi/koterapeutovi. Do cvičení se mohou zapojit i prvky Orffovy

společně s předložkou a další postupy se zvýšenou náročností. Lze využít i řečnická cvičení, pomocí nichž lze **eliminovat strach z mluvění**. Mezi řečnická cvičení patří také logopedické hry, ale lze využít i popis dějových obrázků s kládením otázek, popis předmětu, popis pracovního postupu až po zapojení dětské fantazie, kdy dítě z vylosovaných dvou obrázků vymyslí větu, příběh. Posledním terapeutickým postupem je rozhovor.

Podpůrně je k eliminaci balbuties využíváno zejména psychoterapeutických metod – autogenního tréninku, relaxace, jógy, muzikoterapie, ale třeba i oxygenoterapie, hypnoterapie apod.

Komunikace s dětmi s koktavostí vychází ze základního principu: netabuizovat komunikační problém! Zejména u dětí je třeba upravit výchovné (rodinné) sociální prostředí. Třídní kolektiv, jehož součástí je i dítě s balbuties, je

„ Pokud si děti neplynulosť v řeči neuvědomují, neměli byste je na to upozorňovat. Raději zařaďte vhodná cvičení a chvalte jejich snahu.

metody, kdy logoped k vytleskávání přidá i slovní doprovod a dítě pouze vytleskává. Cvičení mohou pokračovat přes rytmizaci slov, vět, vytleskávání rytmu písničky až po poznání písničky podle daného rytmu.

Hlasová cvičení

Hlasová cvičení se u balbutiků využívají ke koordinaci dechu a řeči a nácviku měkkého hlasového začátku. Nejprve musí balbutik rozlišit tvrdý a měkký hlasový začátek. Doporučuje se začít nejprve se samohláskou U, před kterou vložíme tzv. hiátku. **Cvičení na plynulosť řeči** navazuje na předchozí cvičení. K plynulosti lze dojít pomocí klouzání hlasu mezi jednotlivými samohláskami. Zpočátku logoped vybírá obrázky sám a chce po dítěti, aby je zopakovalo. Poté děti opakují dvě slova spojená spojkou „a“ a „i“ (jablko a/i švestka), opakující se tři slova, opakování jednoho slova

třeba vést k **tolerantnosti k odchylkám**, vysvětlit dětem, že každý člověk je svým způsobem odlišný.

Závěrem

Je třeba respektovat několik zásad, jejichž dodržování zvyšuje účinnost terapie balbuties a podporuje i správný psychický vývoj jedince s balbuties. Sekundárně slouží také jako prevence vzniku logofobie (tj. obavy z neúspěchu vlastního řečového projevu).

Další poruchou plynulosti řeči je tumultus neboli breptavost. Jak se projevuje a jaké zásady komunikace u dětí s touto diagnózou byste měli dodržovat, se dočtete na webovém portálu časopisu Poradce ředitelky mateřské školy. ■

Autorka pracuje na PdF UPOL a PdF UHK a má vlastní logopedickou praxi.